

BIBLIOGRAFIE K JEDNOTLIVÝM KAPITOLÁM:

JARO

Mirosław Hermaszewski

Mirosław Hermaszewski: *Tíha beztíže. Příběh pilota-kosmonauta (Ciężar nieważkości. Opowieść pilota-kosmonauty*, Varšava 2013)

Władysław Hermaszewski: *Ozvěny Wołyně (Echa Wołynia*, Varšava 1998)

„Polák ze Svazu“, s Mirosławem Hermaszewským hovoří Włodzimierz Kalicki („Polak z Sojusza“, z Mirosławem Hermaszewskim rozmawia Włodzimierz Kalicki), *Gazeta Wyborcza*, příloha *Duży Format*, 24. 6. 2008

Waldemar Kowalski: *Mirosław Hermaszewski pro portál NaTemat: Přežil jsem volyňský masakr (Mirosław Hermaszewski dla NaTemat: Ocalałem z rzezi wołyńskiej)*, <http://natemat.pl/138643,miroslaw-hermaszewski-ocalalem-z-rzezi-wolynskiej> (přístup: 31. 7. 2017)

Jan Jelínek

Kapitoly o kazateli Janu Jelínkovi vznikly především na základě jeho vzpomínek *Pouštěj chléb svůj po vodě. Mé vzpomínky*, které mi zpřístupnili jeho přátelé z Česka – Dušan Ehmig, Petr Brodský a Miloslava Žáková.

Jelínkovo vyprávění jsem upravil a doplnil o informace ze života Kupičova převzaté z následujících publikací:

Grzegorz Fedorowski: *Lesní ohně (Leśne ognie*, Varšava 1965);

Václav Kytl – Václav Zápotocký – Miloslava Žáková: *Z Kupičova do staré vlasti* (Praha 2005);

Obrázky z Kupičova, ed. Václav Kytl a Miloslava Žáková (Praha 2003);

Václav Kytl – Václav Zápotocký – Miloslava Žáková: *Kupičov – jak nám o něm vyprávěli. Fakta a jména* (Praha 1997);

Antoni Mariański: *Smuteční vzpomínka (Żałobne wspomnienie)*, 27 *Dywizja AK. Biuletyn Informacyjny* 2010, č. 1.

Informace, které ve svých vzpomínkách kazatel Jelínek uvádí, například příběh ukrajinské rodiny **Lučkových**, kterou zachránil, jsem si ověřoval přímo v Kupičově, ale i v ukrajinských zdrojích, mimo jiné: Julija Kupčynska: *Vytoky duchovnosti (Prameny duchovnosti)*, Luck 2011; Mychajlo Kupčynskyj: *Kupčiv – mynule i sučasne* (Kupičov – minulost a současnost), Luck 2011.

LÉTO

Przebraże

- M. Bohuš – H. Pavlenko: *Kyverščyna, kriz viky i doli* (Kiversko napříč stoletími a osudy), Luck 2006
- Henryk Cybulski: *Krvavá Volyň 43. Vzpomínky velitele Przebraže* (*Krwawy Wołyń 43. Wspomnienia komendanta Przebraża*, Varšava 2014)
- Władysław Filar: *Przebraże. Bašta polské sebeobrony na Volyni* (*Przebraże. Bastion polskiej samoobrony na Wołyniu*, Varšava 2007)
- Mirosław Łoziński – Bogusław Rosiński: *Obránci Przebraže* (*Obrońcy Przebraża*, Lublin 1997)
- Ivan Puščyk: *Trahedija ukrajinsko-polskoho protystojanňa na Volyni 1938–1944 rokiv. Kyvercivskij rajon* (Tragédie ukrajinsko-polské konfrontace na Volyni v letech 1938–1944. Kiverský rajon), Luck 1996
- Józef Sobiesizak: *Przebraże* (Lublin 1973)
- Potvrzení úmrtí Nikifora Klimčuka a Ivana Olchovyče v roce 1944 jsem našel v: *Kniha paměti Ukrajiny* (*Knyha pamjati Ukrainy*, Wolinska oblast 3, Lvov 1995).

Kisielin

- Kapitoly o Kisielině jsou rozšířenou verzí reportáže *Dům plný Ukrajinců* (*Dom pełen Ukraińców*) otištěné v deníku *Gazeta Wyborcza* 21. 6. 2013. Tato reportáž získala Cenu Ryszarda Kapuścińského udělovanou Polskou tiskovou agenturou za nejlepší reportáž.
- Při psaní těchto kapitol jsem využil pomoci Aniely Dębské, jejího syna Krzesimira Dębského, a také knihy Włodzimierze Sławosze Dębského *Było jedno miasteczko* (*Było sobie miasteczko*, Lublin 2013) a stejnojmenného filmu Tadeusze Arciucha a Macieje Wojciechowského.

Jerzy a Jarema Krasovští

- Vzpomínky Jaremy Krasovského rekonstruuji na základě několika rozhovorů s ním, které se odehrály v Pečorách v roce 2015.
- Vzpomínky jeho otce Jerzyho rekonstruuji na základě rozhovorů s jeho synem a tří knih, které sám napsal: *Vzpomínky Volyňáka* (*Wspomnienia Wołyniaka*, Štětín 1994); *Vzpomínky Volyňáka. Část druhá. Práce v lidovém Polsku* (*Wspomnienia Wołyniaka. Część II. Praca w PRL-u*, Štětín 1995); *Volyňský oddíl „Kozaka“* (*Wołyński oddział „Kozaka“*, Štětín 1996).
- Neocenitelná byla také pomoc prof. Władysława Filara, přítele Jerzyho Krasovského, díky němuž došlo k setkání otce a syna Krasovských a který o něm jako první napsal v knize *Volyň – Lublin – Varšava 1939–1989. Vzpomínky vojáka 27. volyňské divize pěchoty Zemské armády* (*Wołyń – Lublin – Warszawa 1939–1989. Wspomnienia żołnierza 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej*, Varšava 2013).

PODZIM

Osudy vesnice Ostrówki Wołyńskie a jejích obyvatel rekonstruuji na základě publikací:

Leon Karłowicz – Leon Popek: *Kruté varování*, 2. díl: *Po stopách genocidy na Volyni (Okrutna przestroga, cz. 2: Śladami ludobójstwa na Wołyniu*, Lublin 1998);

Leon Karłowicz – Leon Popek: *Kruté varování*, 3. díl: *Svědci obviňují (Okrutna przestroga, cz. 2: Świadkowie oskarżają*, Lublin 2013);

Leon Popek: *Ostrówki. Wołyńska genocida (Ostrówki. Wołyńskie ludobójstwo*, Lublin 2011).

ZIMA

Alojzy Ludwikowski

Většinu informací o dějinách Trochimbrodu/Zofiówky uvádím podle knihy Avroma Bendavid-Vala *Niebiesa jsou prázdná (Niebiosą są puste*, vyd. Świat Książki, Varšava 2012, přel. Małgorzata Szubert), a také na základě korespondence s autorem knihy.

Soudní výpovědi Alojzyho Ludwikowského uvádím podle publikace *Poláci a Židé. 1939–1945 (Polacy i Żydzi. 1939–1945)*, jejímiž redaktory byli Stanisław Wroński a Maria Zwolaková (vyd. Książka i Wiedza, Varšava 1971).

Vzpomínky Betty Potaszové Goldové uvádím podle internetových stránek amerického muzea holocaustu ve Washingtonu: <http://collections.ushmm.org/> a podle její knihy napsané spolu s Markem Hodermarkem *Beyond Trochenbrod. The Betty Gold Story* (vyd. Kent State University, 2014).

O tom, jak byli nalezeni Židé ukrývající se v okolí Przebraže, píše Henryk Cybulski v knize *Krvavá Volyň 43. Vzpomínky velitele Przebraže (Krwawy Wołyń 43. Wspomnienia komendanta Przebraża*, Varšava 2014).

Na osobu spravedlivého Alojzyho Ludwikowského jsem poprvé narazil v knize Martina Gilberta *The Righteous. The Unsung Heroes of the Holocaust* (Londýn 2002).

Janina Dobrzecka

Její příběh rekonstruuji na základě knihy Heleny Krzemionowské-Łowkisové *Volyň. Skutečné příběhy (Wołyń. Opowieści prawdziwe*, Janów Lubelski 2003).

Využil jsem také filmu Wandy Kościové *Můj přítel nepřítel (Mój przyjaciel wróg)* z roku 2014.

Čtenářům, které téma Volyně zaujme, doporučuji kromě výše uvedených zdrojů také další publikace:

Zofia Grzesiaková: *Mezi Horyní a Slučí (Między Horyniem a Słuczą*, Varšava 1992);

Marek A. Koprowski: *Volyň. Epopej polských osudů 1939–2013 (Wołyń. Epopeja polskich losów 1939–2013)* – tři díly rozhovorů s očitými svědky;

O. Lenartovyč: *Ukrajinskýj nacionalno-vyzvolynnyj ruch na Volyni v roky Druhoji Svitovoji vijny (Ukrajinské národně-osvobozenécké hnutí na Volyni v letech druhé světové války)*, Luck 2011;

Włodzimierz Mędrzecki: *Polská inteligence na Volyni v meziválečném období (Inteligencja polska na Wołyniu w okresie międzywojennym*, Varšava 2005);

Włodzimierz Mędrzecki: *Vołyňské vojvodství 1921–1939. Prvky civilizačních, společenských a politických změn (Województwo wołyńskie 1921–1939. Elementy przemian cywilizacyjnych, społecznych i politycznych, Vratislav 1988);*

Ivan Olchovskyj: *Kryvava Vołyň (Krvavá Vołyň), Kyjev 2011;*

Volodymyr Serhijčuk: *Poljaky na Volyni u roky Druhoji svitovoji vijny (Poláci na Volyni v letech druhé světové války), Kyjev 2003;*

Timothy Snyder: *Tajná válka. Henryk Józefski a polsko-sovětská hra o Ukrajinu (Tajna wojna. Henryk Józefski i polsko-sowiecka rozgrywka o Ukrainę, přel. Bartłomiej Pietrzyk, Krakov 2008);*

Joanna Wieliczka-Szarková: *Vołyň v krvi 1943 (Wołyń we krwi 1943, Krakov 2013).*

A také film Agnieszky Arnoldové *Očištění (Oczyszczenie)* z roku 2003.